

ostravský čolék

časopis Zoologické zahrady
a botanického parku Ostrava

jaro / 2022

ročník XVI.

JSME HRDÝ PARTNER ZOO OSTRAVA

Jsme dlouhodobým partnerem Zoo Ostrava, která se z hornického zábavního parku založeného v roce 1951 stala světově uznávanou zoologickou zahradou a jedinečným botanickým parkem. Je nám velkou ctí, že se můžeme podílet na rozvoji zahrady a jejích programech pro budoucnost.

Vyberte si svou kartu s motivem zoo.
Více na kb.cz/mojekarta

GENERÁLNÍ PARTNER
ZOO OSTRAVA

Úvodní slovo ředitele

Vážení příznivci a přátelé ostravské zoo,

držíte v rukou další číslo časopisu Ostravský čolek. Moc mě těší, že po dvou letech byla zoo opět otevřená i v zimě a v předjaří a nádherné počasí, kdy právě v prvních měsících roku stoupaly teploty výrazně nad průměrné hodnoty, lákalo do zoo malé i velké obdivovatele přírody, a to v nezvykle vysokých počtech. Zaznamenali jsme rekordní návštěvnost v měsících leden, březen a květen. A věřím, že bylo co objevovat, zkoumat a obdivovat, a že vůně brzkého jara podtrhla celkově příjemný pocit z návštěvy. Horké dny pomáhají nově zchladit mlžné sprchy, které se staly v mžiku velice oblíbené a stály se na ně fronty. Jistě je rozmístíme na více místech,

stejně jako pítka s osvěžující pitnou vodou. Také v tomto Čolkuvi se, jak jste ostatně již zvyklí, můžete dočíst o novinkách, které se od posledního vydání časopisu udály. Jsou zde představeny nové druhy zvířat, které obohatily druhovou skladbu, nechybí ani galerie vybraných mláďat. Samostatný článek jsme věnovali mláďatům levharta cejlonského, protože tyto největší kočkovité šelmy Srí Lanky se v naší zoo přes veškeré úsilí a příkladnou kooperaci s koordinátorem evropského chovu naposledy rozmnožily před dlouhými 14 lety! Představíme Vám další skupiny volně žijících živočichů v areálu zoologické zahrady, kterými jsou například zástupci vážek, motýlů či netopýrů. Je velmi potěšující, že se mezi nimi vyskytují i vzácné druhy chráněné zákonem. Uvnitř časopisu nechybí ani pozvánka na tradiční

charitativní běh Zoo Ostrava. Letos proběhne už jeho šestý ročník. Výtěžek z něj poputuje na záchranu loskutáků niaských. Tento zpěvný pták z čeledi špačkovitých patří mezi kriticky ohrožené druhy, a dokonce byl již považován za vyhynutého. „Prokletím“ loskutáků je jeho nadání pro zpěv a napodobování jiných zvuků, včetně lidské řeči, kvůli čemuž byli ve velkém chytáni pytláky a prodáváni jako domácí klecoví ptáci. Věříme, že naším během pomůžeme k záchraně asi úplně poslední populace, která čítá pouhých 200 jedinců. Přidejme společně nohu k dílu, aby tento druh nevyumřel z naší planety úplně. Děkuji Vám!

Přeji Vám příjemné počtení!
Jiří Novák

Foto na titulní straně: Mláďata levhartů cejlonských (*Panthera pardus kotiya*).

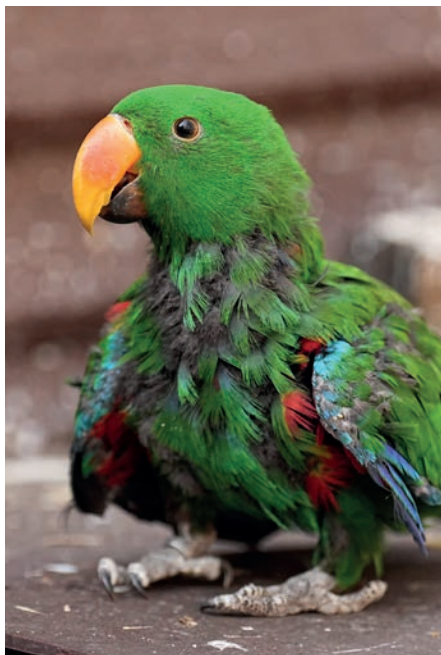
Časopis vydala Zoologická zahrada a botanický park Ostrava, příspěvková organizace v roce 2022. Zoo je otevřena denně po celý rok od 9:00 hodin. Adresa: Michálkoviclá 2081/197, 710 00 Ostrava, telefon: +420 596 241 269 e-mail: info@zoo-ostrava.cz, www.zoo-ostrava.cz (také ve verzi pro slabozraké), GPS 49°50'36.688"N, 18°19'10.615"E. Zřizovatelem Zoo Ostrava je statutární město Ostrava. Autoři textů: Barbara Krzyžanková, David Kubala, Jiří Novák, Šárka Nováková a Otakar Závalský. Autoři fotografií: Enrico Gombala, Kateřina Holubová, Ondřej Hruška, David Kubala, Petr Lumpe, Jan Pluháček, Markéta Rejlková, Monika Vlčková a archiv zoo. Sazba Lukáš Pracný, Vytlačeno na recyklovaném papíře. Neprošlo jazykovou korekturou.

Nové druhy zvířat v zoo

Kolpík růžový

(*Platalea ajaja*)

V největší průchozí voliére v Zoo Ostrava začíná být pěkně rušno. Návštěvníky, kromě kachňat ostralek žlutozobých, svým neobvykle tvarovaným zobákem i růžovým peřím zaujmou noví obyvatelé voliéry – pár kolpíků růžových (*Platalea ajaja*). Je jediným zástupcem kolpíků v Americe, je také jako jediný ze šesti druhů kolpíků růžový. Vyskytuje se od jižní Georgie a Floridy v USA přes Střední Ameriku až po Argentinu, kde obývá mělké sladké vody (pobřežní bažiny se slanou i smíšenou vodou, mangrove, přílivové tůňky). Nejblížejším příbuzným těchto ptáků jsou ibisi. Jeden z nich – ibis šedohlavý – také obývá voliéru. Na první pohled se (kromě barvy) od sebe liší tvarem zobáků – ibisům slouží jako pinzeta, kolpík má zobák na konci rozšířený do podoby ploché lžice. Jím pročešává vodu ze strany na stranu a hledá potravu. Živí se vodním hmyzem, koryši, měkkýši, malými žabami a rybami. Jídelníček si zpestřuje i rostlinnou potravou. Čerstvě vylihnutá mláďata jsou pokryta bílým prachovým peřím. Zobák je žlutý, krátký a bez rozšíření na konci. Růžové zbarvení získává podobně jako plameňáci z barviv karotenoidů obsažených v potravě. Na mnoha místech svého výskytu jsou kolpíci ohrožováni vysušováním mokřadů, používáním pesticidů a umělých hnojiv. V průběhu let 1880–1940, kdy se obchodovalo s jeho peřím, byl v oblasti podél Mexického zálivu téměř vyhuben.

Eklektus papuánský

(*Ecliptus polychloros*)

Zoo Ostrava chová přes dvacet druhů papoušků. Před nedávnem k nim přibyl další – eklektus papuánský (*Ecliptus polychloros*). Pár obývá jednu z voliér u pavilonu Papua. Nenechte se ale zmást... Přestože v ní uvidíte jednoho červeného a jednoho zeleného, skutečně se jedná o jeden druh. U většiny druhů papoušků je samec od samice téměř k nerozeznání. U papouška rodu eklektus to ale neplatí. Samec se od samice výrazně liší ve zbarvení peří. Smaragdově zelení samci mají oranžovou duhovku a zobák korálové barvy se žlutou špičkou. Samice zdobí červené až nařafovělé peří, černý zobák a žlutá duhovka. Právě pro tento výrazný pohlavní dimorfismus byli tyto středně velcí papoušci až do počátku 20. století považováni dva odlišné druhy. Také původní pojmenování papouška – eklektus různobarvý (*Ecliptus roratus*) – odráží odlišné zbarvení samce a samice. Rozptýlení jednotlivých populací eklektuse různobarvého po mnoha vzdálených ostrovech jihovýchodní Asie a jejich dlouhodobá izolace vedla k vývoji několika poddruhů, které byly nakonec popsány jako samostatné druhy. Živí se semeny, listy, květy. Protože v jeho jídelníčku převažuje ovoce, místní jej hubí coby škůdce v zemědělství. Jeho stavy v přírodě klesají také v důsledku rozsáhlého odlesňování a odchytu pro obchod s volně žijícími zvířaty. V Červeném seznamu (IUCN Red List) je řazen v kategorii málo dotčený druh (Least Concern).

Zapojení Zoo Ostrava do projektu Index Seminum

Od roku 2019 se Zoologická zahrada a botanický park Ostrava účastní mezinárodního projektu Index Seminarum. Jde o jeden ze způsobů vzájemné spolupráce botanických parků a zahrad, univerzitních či vědeckých pracovišť v rámci celého světa. Pracovníci každé zahrady sbírají v průběhu roku rostlinný materiál určitých druhů rostlin rostoucích v areálu těchto organizací nebo vyjíždějí provádět sběr do externích lokalit. Cílem je nabídnout tento sebraný genetický materiál, ať už semena či odebrané rostlinné řízky ostatním subjektům, kteří podílejí na tomto programu vzájemné výměny. Pro sběr semen vzácných a ohrožených druhů si jednotlivé české zahrady vyřizují výjimky u MŽP a AOPK. Seznamy takto získaných taxonů bývají vydávány jednou ročně v tištěné i elektronické podobě a rozesílány do jednotlivých institucí. Taxony jsou řazeny podle čeledí nebo abecedně. U tištěných indexů jsou jednotlivé taxony číslovány a je připojena tzv. žádanka, kam se vepisují jednotlivá čísla, o která se žádá. Tato žádanka se následně odešle na adresu dané instituce. Seznamy se každý

rok obměňují. Pro zápis taxonů se používá vědeckých (latinských) názvů. Výměna je nekomerční a je určena především pro neziskové organizace a vědecký výzkum. Protože se jedná o genetický zdroj, řídí se mezinárodními úmluvami, především **Convention of Biological Diversity (CBD)**, která je známá také jako **Úmluva o biologické rozmanitosti** a vstoupila v platnost 29. prosince 1993.

Naše zahrada oslovila v roce 2022 až 122 evropských partnerů v rámci celé Evropské unie. Nabídnuto bylo celkem 130 rostlinných druhů rostoucích v areálu zoo. Každým rokem dochází ke zvyšování počtu nabízených položek i odběratelů z řad botanických zahrad a vědeckých institucí.

Mláďata levhartů cejlonských

V únoru 2022 se v Pavilonu indických šelem narodila dvě mláďata levhartů cejlonských. Zoo se tak dočkala mláďat největší šelmy Srí Lanky po dlouhých 14 letech.

Narození mláďat levhartů cejlonských v ostravské zoo předcházelo několikaleté úsilí o sestavení vhodného chovného páru. Matkou mláďat je osmiletá samice, která byla do Ostravy dovezena v roce 2017 z francouzské Zoo Maubeuge na doporučení koordinátora Evropského *ex situ* programu. V polovině roku 2019 jsme ze Zoo Brno získali mladého dospívajícího samce narozeného v roce 2017. Spojování samce se samicí probíhalo opakovaně, vždy když samice projevovala říji, ale až v listopadu 2021 se pár konečně začal poprvé pářit. Hned z tohoto prvního páření samice zabřezla a po třech měsících 21. února 2022 porodila svá první mláďata.

Mláďata levhartů se rodí slepá a zcela závislá na matce. Samec se do odchovu nijak nezapojuje, rodičovská péče je záležitostí výhradně samice, proto je od matky s mláďaty oddělen, což odpovídá přirozenému způsobu života levhartů v přírodě. Samice si pro porod vybrala prostornou boudu s vyhřívanou podlahou, kterou chovatelé za tímto účelem samici zpřístupnili ve vnitřní ubikaci dva týdny před prvním možným termínem porodu. Samice si porodní boudu oblíbila, cítila se v ní bezpečně, a porod tak proběhl bez komplikací. Dvě mláďata přišla na svět krátce po sobě v ranních hodinách.

Chovatelé byli velmi napjati, jak samice svou rodičovskou premiéru zvládne (i s ohledem na její vyšší věk), ale do odchovu vůbec nezasahovali, aby nijak nenarušili přirozený odchov mláďat a dali samici-prvorodičce šanci naučit se být dobrou matkou. Vše sledovali prostřednictvím kamerového systému, který nepřetržitě snímá porodní boudu i přilehlou porodní ubikaci. Díky záběrům mohli vidět, že si od počátku novopečená matka počínala velmi dobře – mláďata očistila a v průběhu dne je začala kojít.

I návštěvníci museli být trpěliví, než mohli mláďata poprvé spatřit na živo. Pavilon indických šelem byl několik týdnů zcela uzavřen. Poté se otevřela jeho část, aby si samice pomalu zvykala na pohyb a zvuky uvnitř pavilonu. Mezitím chovatelé provedli veterinární kontrolu mladých levhartů, při níž zjistili, že se jedná o samce a samici. Nyní už je pavilon zpřístupněný celý. Mláďata prospívají a mezitím už také notně povyroستla. Zanedlouho se tak seznámí i s venkovním výběhem.

Populace levhartů cejlonských chovaných v zoologických zahradách na celém světě čítá necelých 80 jedinců, přičemž téměř 60 z nich je chováno v evropských zoo.

Za poslední rok se mláďata narodila v pěti institucích a hned tři z nich jsou české zoologické zahrady – kromě ostravské to byla ještě brněnská a jihlavská.

Levhart cejlonský (*Panthera pardus kotiya*)

Obývá pouze ostrov Cejlon, kde jako největší šelma stojí na vrcholu potravního řetězce. Odhaduje se, že v přírodě žije necelých 800 dospělých jedinců. Největší hrozbou pro tuto kočkovitou šelmu je úbytek přirozeného prostředí, jeho fragmentace a také pytláctví. Od 90. let minulého století byl v Červeném seznamu (IUCN Red List of Threatened Species) veden v kategorii „Endangered“ (ohrožený). V roce 2019 se jeho situace ve volné přírodě mírně zlepšila, a tak byl levhart cejlonský přeřazen do kategorie „Vulnerable“ (zranitelný). Jeho další existence na Zemi je závislá na fungování národních parků na Srí Lance a zároveň na chovu v lidské péči, potažmo v zoologických zahradách.

Zoo Ostrava chová levharty cejlonské nepřetržitě od roku 1977, tedy 45 let. Kromě Zoo Colombo na Srí Lance je to nejdelší nepřerušovaný chov těchto kočkovitých šelem na světě.

Biodiverzita v Zoo Ostrava: Volně žijící zástupci fauny ČR

Biologická rozmanitost areálu Zoologické zahrady a botanického parku Ostrava je velká a my se ji snažíme stále zvyšovat. Budujeme rozličná opatření, abychom do zoo přilákali další a další volně žijící živočichy. V minulém čísle časopisu jsme psali o obyvatelích hnízdních budek, kterými jsou zejména ptáci. Dnes Vám představíme další zástupce naší fauny, kteří se vyskytují v přírodním areálu zoo. Budou jimi také létající tvorové, ale z jiných živočišných skupin – především různí zástupci hmyzu a také jediní aktivně létající savci, tedy netopýři. Během posledních let zde proběhlo několik výzkumů a terénních pozorování, které přinesly mimořádně zajímavé výsledky.

Vážky

V areálu zoo se nachází celá škála vodních biotopů, které jsou atraktivní pro obojživelníky, ale také pro řadu vodních bezobratlých včetně vážek. Vážky lákají lesní prameniště, průtočné rybníky, mokřady a cíleně vytvořené průtokové i zastíněné lesní tůně (vznikly pro obohacení nabídky stanovišť pro vodní živočichy a také kvůli zadržování vody v krajině). Podle terénního průzkumu, který v letech 2019–2020 prováděl student Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity Jiří Valušák, se na území Zoo Ostrava vyskytuje **27 druhů vážek**, což je více než 1/3 z celkového počtu 72 druhů žijících v ČR. Jsou mezi nimi šídlatky, motýlice, šídla, šídélka, lesklíce, vážky nebo klínatky. Mezi nejvýznamnější vážky

Mladá vážka vedle svlečky

patří **vážka žlutoskvrnná**, **klínatka vidlatá** a zejména **vážka plavá**. V případě vážky plavé se jedná o druhou známou mateřskou lokalitu v rámci Moravskoslezského kraje. Vážky jsou často nesmírně náročné na kvalitu vody, protože v tomto prostředí po dobu 2–5 let probíhá vývoj jejich larev.

Blanokřídli

V zoo se také hojně vyskytují i zástupci blanokřídlných, tedy čmeláků, včel medonosných a také samotářských vos a včel. Všechny tyto druhy patří mezi významné opylovatele rostlin. Podílejí se nejen na zvýšení produkce zemědělských plodin a ovocných stromů, ale hlavně pomáhají udržet vysokou biodiverzitu krajiny. Rápidní úbytek těchto živočichů

Kvetoucí rostliny jsou důležitým zdrojem potravy pro včely i další hmyz

i dalších druhů hmyzu je v posledních letech alarmující. I proto se pracovníci zoo rozhodli v roce 2018 do seznamu chovaných druhů zařadit i nově **včelu medonosnou**. V posledních letech rovněž vznikla v areálu řada opatření – výsadba nektarodárných a pylodárných rostlin, instalace hmyzích hotelů či speciálních budek pro čmeláky, které nejen včelám a čmelákům poskytují vhodné podmínky pro život. Jejich obyvatelé jsou nenápadné samotářské vosy a včely, které mají často jména odvozená od činnosti při výrobě úkrytů pro jejich dorost: **kutilky, drvodělky, čalounice, pískorypky, maltářky, hrnčířky** a další. Čmeláci běžně hnízdí i v ptáčích budkách nebo v zemních norách.

Motýli

Na území zoo se můžeme kochat pohledem na létající drahokamy, jak lze bez nadsázky označit motýly. Jedná se nejen o známé a oblíbené **babočky** či **otakárky**, ale při troše štěstí také o ohroženější druhy, jako jsou například **modrásci, okáči** a **soumračníci** nebo bizarně tvarované **pernatušky svlačcové**. Modrásci se vyznačují složitým vývojovým cyklem, zahrnujícím jak specifické živné rostliny, tak i například pobyt larev

Babočka bodláková na motýlím keři

v mraveništích, kde se o ně starají luční mravenci. Jen určité rostliny ke svému vývoji potřebují i naše nejnámější babočky – babočka admirál, paví oko a kopřivová. Pro své housenky využívají nejčastěji kopřivy dvoudomé. Tyto babočky kladou každý rok dvě generace a dospělí motýli pak mohou přezimovat např. ve sklepích budov anebo v nejrůznějších dutinách. Babočky velmi rády sají nektar z motýlích keřů – komulí. Pomocí jim můžeme jednak vysazováním kvetoucích bylin, ale taky tím, že na zahradě ponecháme kout s rostoucími kopřivami. V případě, že všechny kopřivy vysečeme, neumožníme tímto nádherným motýlům rozmnožování.

Brouci

V lesnaté části areálu je k dispozici dostatek takzvaného mrtvého dřeva, které je velmi důležité pro existenci nepřeherného množství živočichů, zejména brouků. V něm se i po několik let vyvíjí larvy řady druhů. V zoo jsou to například larvy **tesaříků, nosorožků kapucínků** a **roháčů kozlíků**. Dospělci těchto druhů žijí jen krátce. Pro nedostatek vhodného substrátu v běžných porostech dochází ke značnému úbytku početnosti těchto druhů vázaných na rozkládající se dřevo. Tůňky v zoo jsou kromě larev vážek domovem také potápníků, mezi jinými i velkého dravého **potápníka vroubeného**.

Larva potápníka rýhovaného

Netopýři

Podle výzkumu, který v zoologické zahradě vedl zoolog Slezského zemského muzea Opava Martin Gajdošík, v areálu volně žije nebo jen přeletuje a loví **devět druhů netopýřů**, tedy bezmála třetina ze všech druhů, které se vyskytují v České republice. Kromě silně ohrožených **netopýra vodního, netopýra rezavého, netopýra Brandtova, netopýra severního, netopýra večerního, netopýra ušatého, netopýra hvízdavého a netopýra nejmenšího** nachází v zahradě útočiště i kriticky ohrožený **netopýr velký**. Je dokonce možné, že netopýr vodní a netopýr rezavý mají v zoo i kolonie, protože se podařilo odchytit laktující samice

těchto druhů. Netopýři jsou mezi savci pozoruhodní svou schopností aktivního letu nebo používáním echolokace k orientaci ve tmě i k lovu. Jejich kořisti se stává velké množství hmyzu. Proto podle legislativy České republiky patří všichni netopýři ke zvláště chráněným druhům. Chráněni

Netopýr pestrý

jsou i Úmluvou o ochraně evropské fauny a flóry (Bernská konvence) a Dohodou o ochraně populací evropských netopýřů (EUROBATS). Český svaz ochránců přírody (ČSOP) vyhlásil rok 2022 Rokem netopýřů. Netopýři z krajiny mizí z důvodu nedostatku vhodných míst k rozmnožování, přezimování i úbytku potravy. V zoo jsou pro netopýry připraveny speciální budky pro netopýry. V Zoo Ostrava se také pravidelně už od roku 2005 koná osvětová akce pro veřejnost věnovaná netopýřům. Do roku 2013 to byla **Evropská noc pro netopýry**. Protože se ale z Evropy přesunula i do řady jiných zemí, stala se z ní v roce 2014 **Mezinárodní noc pro netopýry**. Účastníci se při akci seznámí s výzkumem, ochranou i dosavadními poznatky o životě netopýřů, a dozví se tak, jak tito jedinci aktivně létající savci žijí, co je nejvíce ohrožuje, jak je lze chránit a proč jsou v přírodě důležití. Letos se uskuteční ve **středu 7. září od 18 hodin**. Součástí akce bývá i vycházka po večerní zoo s detektorem, během níž mohou být účastníci svědky i vypouštění netopýřů.

Přítomnost tolika různých živočichů potvrzuje, že areál Zoologické zahrady a botanického parku Ostrava je skutečným rájem pro mnohé volně žijící druhy naší fauny. Zajímavý reliéf terénu vytváří řadu mikrohabitátů, které nejsou zatěžovány velkoplošnými postřiky ani hnojením. Také dodatečná opatření realizovaná pracovníky zoo zajišťující dostatek potravy i úkrytů volně žijícím druhům se podílejí na tom, že návštěvník zde opravdu vnímá „přírodu na dosah ruky“.

Běh Zoo Ostrava pro loskutáky

6. ročník charitativní akce

V pátek **26. srpna 2022** se v areálu Zoologické zahrady a botanického parku Ostrava uskuteční už šestý ročník charitativního běhu, tentokrát **pro loskutáky**. Akci pořádá zoo tradičně ve spolupráci s Atletickým klubem, SSK Vítkovice. Hlavní část výtěžku ze startovného, celých 80 %, bude předána neziskové organizaci **LESTARI, z. s.** Získaná částka bude použita pro potřeby **záchranného projektu pro loskutáky niaské přímo v Indonésii**, zejména pak na ochranu území, na němž loskutáci žijí, před pytláctvím. Zbýlá část výtěžku bude věnována Zoo Ostrava.

Proč loskuták niaský?

V pásu ostrovů na západním pobřeží indonéskeho ostrova Sumatra žije několik druhů loskutáků, zpěvných ptáků z čeledi špačkovitých. **Loskuták niaský** (*Gracula robusta*) je největším z nich. Na Červeném seznamu (The IUCN Red List) je řazen mezi **kriticky ohrožené druhy**, a ještě nedávno byl dokonce považován za vyhubeného. Je známý svou schopností napodobovat nejrůznější zvuky včetně lidské řeči. Bohužel, stejně jako jiní charismatičtí pěvci, i loskutáci čelí obrovskému tlaku pytláků, kteří je prodávají jako domácí mazlíčky a na ptačí pěvecké soutěže. Pořizovací cena loskutáka

se podle vzácnosti taxonu pohybuje v přepočtu od 1000 až po sumy přesahující 70 tisíc Kč a jejich chov je v Indonésii prestižní záležitostí. Loskuták niaský je navíc dlouhodobě obzvlášť vyhledávan chytací ptáků, protože Indonésané věří, že právě tento druh se naučí mluvit nejlépe.

Ve volné přírodě byli loskutáci niaští naposledy spatřeni ve 30. letech 20. století, proto je vědci považovali v podstatě za vyhubené, až na pár jedinců v domácích chovech. V roce 2015 se však podařilo týmu vědců a ochranářů pod vedením Tomáše Ouhela, pracovníka liberecké zoo a člena neziskové organizace LESTARI, objevit životaschopnou populaci loskutáků niaských na ostrově Bangkaru. I díky tomuto objevu Evropská asociace zoologických zahrad a akvárií (EAZA) připravila v letech 2017–2019 celoevropskou ochranářskou kampaň Silent Forest, která měla za cíl zabránit vyhubení několika desítek druhů zpěvných ptáků.

Projekt na záchranu největších loskutáků

Bohužel kvůli pandemické krizi, kdy nemohli zahraniční ochranáři společně s místními v této oblasti působit, se znovu na ostrově

Nias sloužícím jako překladiště, rozbujel ilegální obchod s loskutáky. I poslední populace loskutáků niaských čítající **méně než 200 jedinců** se dostala pod obrovský tlak pytláckých skupin. Místním tajným vyšetřovatelům ilegálního obchodu se zvířaty, kteří pracují ve spolupráci se Zoo Liberec a Zoo Ostrava, se podařilo tento kriminální syndikát vystopovat, a nyní je nutné pašeráky zastavit. Také bude třeba sestavit a vybavit malou jednotku rangerů, kteří budou ostrov Bangkaru pravidelně monitorovat, aby bylo možné tyto poslední loskutáky zachránit.

Děkujeme, že také přiložíte nohu k dílu a pomůžete vzácné ptáky zachránit před úplným vyhubením!

Zoo Ostrava pořádá charitativní běhy od roku 2016. V minulých letech se běželo pro:

- Kukang (2016)
- langury (2017)
- lemury (2018)
- gibony (2019)
- luskouny (2021)

Více informací najdete na behzooostrava.cz.

Největší chovné skupiny na světě

Díky přístupu ke zvířatům jako k divokým tvorům (ne mazlíčkům) a respektování jejich přirozeného chování se může Zoo Ostrava pyšnit řadou chovatelských úspěchů, zejména u starosvětských opic a lemurů, ale také kopytníků a dalších skupin zvířat. Aktuálně v zoo žije několik největších skupin chovaných v lidské péči na světě. Jedná se o skupinu hulmanů posvátných (*Semnopithecus entellus*) a onagerů (*Equus hemionus onager*).

Rekordní rok a velké stěhování hulmanů

Hulmani posvátní obývají v ostravské zoo spolu s medvědy ušatými expozičně-chovatelské zařízení Čitván, které bylo uvedeno do provozu v roce 2010. Hulmani mají k dispozici téměř hektarový zalesněný výběh a pohodlné zázemí. Velký prostor a citlivě vedený chov ze strany zkušených ošetrovatelů podněcuje u hulmanů přirozené chování. O tom, že hulmanům prostředí vyhovuje, svědčí již více než čtyřicet mláďat narozených v této expozici. V dubnu 2022 dosáhl počet skupiny rekordních **37 jedinců** – jeden chovný samec, deset dospělých chovných samic a 26 mláďat. Takový počet je v historii chovu těchto primátů v Zoo Ostrava nejvyšší. Přestože hulmani žijí v prostorném zařízení, jeho kapacita byla tímto počtem

naplněna. Po dohodě s koordinátorem Evropského *ex situ* programu pro hulmany posvátné bylo ze skupiny převezeno 16 zvířat do dvou polských zoo. Dvě dospělé samice, každá se svými dvěma potomky, našly nový domov v Zoo Chorzów, a deset mladých samců pak v Zoo Łódź.

Vícečetné skupiny sociálně žijících zvířat jsou pro převoz a zabydlování se v novém prostředí vhodnější. Zvířata se cítí bezpečněji a snáze se adaptují na změny. Všechna zvířata byla poskytnuta bezplatně v rámci úzké spolupráce mezi zoologickými zahradami. Zoo Chorzów dosud hulmany nechovala, a tak ostravské opice přispějí k založení nové chovné skupiny. I přesto, že bylo odvezeno 16 zvířat, zůstala v ostravské zoo stále nejpočetnější skupina hulmanů posvátných v rámci zoologických zahrad na světě.

Hulman posvátný (*Semnopithecus entellus*)

Má velmi rozmanitý areál rozšíření – tropický a subtropický les, suché trnité křoviny, včetně lidských sídel. Žije v nadmořské výšce od 0 do 400 m. Zvířata ze severních oblastí bývají větší a mají delší srst. Sdružují se do společných skupin vedených samcem, ve kterých však nevládne přísná hierarchie. V hinduistických zemích je hulman ztělesněním Hanumana, boha s opičí tváří, a lidé mu prokazují úctu. Převezme-li nový samec vedení tlupy, zabije na matce závislá mláďata patřící jeho předchůdci; samice pak přijdou brzy do říje a páří se s ním. Tím získá samec výhodu vlastního rychlého rozmnožování. Tento jev známý jako „samčí infanticida“ byl důkladně studován právě u hulmanů posvátných.

Nejpočetnější stádo onagerů na safari

Zoo Ostrava jako jediná česká zoo chová tento v přírodě neohroženější poddruh asijského osla od roku 2014. A nutno podotknout, že úspěšně. V posledních několika letech se stala jedním z největších chovatelů v Evropě. Letos se ostravské stádo onagerů opět rozrostlo, aktuálně čítá **18 jedinců**. Tvoří ho dva samci, devět samic a sedm letošních mláďat (tři samečci a čtyři samičky). Tím poprvé dosáhl i na příčku historicky nejpočetnějšího stáda chovaného v lidské péči na světě. Je to zásluha správného managementu chovu, ale i úsilí chovatelského týmu. Díky správné a důsledné péči chovatelů pod vedením koordinátora EEP programu se daří chov onagerů udržovat dlouhodobě zdravý a životaschopný, což je přesně to, co je klíčem k úspěchu. Je to o to důležitější, protože evropská populace tohoto velmi

vzácného zvířete je dlouhodobě malá, momentálně čítá pouhých 83 zvířat, přičemž více než pětina žije v Ostravě. Ročně totiž onagery rozmnožují na evropském kontinentě pouze tři až čtyři zoologické zahrady. Pravidelná reprodukce je nezbytná k dlouhodobému přežití vzácných zvířat v zoologických zahradách, zejména pokud jsou jejich populace takto malé.

Počty divoce žijící populace onagerů v Íránu se odhadují na 800 jedinců, jedná se tedy o jedno z nejvzácnějších zvířat naší planety. Devatenáct zoologických zahrad světa chová dalších 124 jedinců. Několik desítek onagerů je chováno i v různých zařízeních v Íránu. Celkový počet všech onagerů na světě jen stěží přesáhne tisíc. V Zoo Ostrava tak uvidíte největší stádo takto vzácného zvířete mimo jeho domovinu. Stádo obývá výběh Persie, kam se dostanete safari expremem a můžete jej pozorovat z bezprostřední blízkosti.

Onager (*Equus hemionus onager*) je ze všech pěti poddruhů asijského osla tím neohroženějším. Přestože dříve tento vzácný kopytník obýval nížiny, pouště a polopouště od Íránu až po Afganistán a Pákistán, dnes už jej nalezneme pouze v Íránu, kde je častou obětí pytláctví a představuje konkurenci pro dobytek. Stádo onagerů je tvořeno především klisnami a hříbaty, zatímco hřebci se spíše straní a hájí své teritorium. Přestože si pod jeho jménem můžeme vybavit římský obléhací stroj, jehož „kopnutí“ při vržení kamene připomíná kopnutí osla, je jméno vzácného kopytníka odvozeno z řečtiny a znamená v překladu „divoký osel“.

Galerie mláďat

KARDINÁLOVEC ZELENÝ

(*Gubernatrix cristata*)

V květnu 2022 poprvé ve voliére La Pampa zahnízdili její nejmenší a zároveň nejvzácnější obyvatelé. Samice kardinálovce snesla čtyři vejce, z nichž se vylíhla čtyři holá a slepá mláďata, která byla po několik týdnů zcela závislá na péči rodičů. Nyní už poletují ve voliére, do které mohou návštěvníci přímo vstoupit a pozorovat kardinálovce i ostatní obyvatele z bezprostřední blízkosti.

DLOUHOKRČKA SIEBENROCKOVA

(*Chelodina oblonga*)

Želvy s neobvykle dlouhým krkem přitahují pozornost návštěvníků v jednom z akvárií v pavilonu Papua. Ačkoli dlouhokrčky chováme už od roku 2008, odchov prvního mláďete se podařil až v roce 2015. Nyní jsou v chovatelském zázemí tři mladé želvy – jedna vylíhla v prosinci 2021 a dvě v červnu 2022. Odchov mláďat je poměrně náročný kvůli jejich značné náchylnosti na plísňové infekce.

RAK ČERVENOKLEPETÝ

(*Cherax quadricarinatus*)

V akvateráriu při vstupu do pavilonu Papua z průchozí Voliéry Papua se v současnosti pohybuje nejméně třicet raků různých velikostí – od majestátních samců s červenými klepety a délkou okolo 20 cm až po nenápadnou, ale všudypřítomnou drobtinu hledající potravu. Ačkoli mladí raci ještě stále rostou a vybarvují se, už se opakovaně rozmnožili. Samice raků nosí vajíčka pod zadečkem.

ŽRALŮČEK OKATÝ

(*Hemiscyllium ocellatum*)

Tento jediný druh žraloka chovaný v ostravské zoo žije v akváriu Korálové moře v pavilonu Papua. A daří se mu tu. Do reprodukce se nyní zapojila i sedmiletá samice, která je jedním z prvních odchovaných mláďat žralůčka v naší zoo (2014). Od toho roku se podařil odchov už 44 žralůčků. Za posledních 12 měsíců se chovatelé těší z odchovu 14 mláďat a očekávají líhnutí dalších osmi.

ONAGER

(*Equus hemionus onager*)

Celkem 18 onagerů mohou letos návštěvníci napočítat během projíždky safari expresem skrz výběh Persie. Stádo tvoří dva samci, devět samic a sedm letošních mláďat (tři samečci a čtyři samičky). Díky správnému managementu chovu dosáhlo ostravské stádo poprvé v historii nejvyššího počtu a stalo se také největším stádem onagerů v lidské péči na světě. V přírodě žije pouhých asi 800 jedinců.

ALEXANDR ČÍNSKÝ

(*Psittacula derbiana*)

V průběhu dubna se vylíhlo 14 mláďat alexandrů. První dva měsíce tráví výhradně v budkách, kde se o ně starají rodiče. Poté začínají budky opouštět. V té době už jsou velcí jako dospělí, opeřením se podobají samicím, mají však kratší ocas. Rodiče své potomky krmí do stáří asi půl roku. Podaří-li se odchov všech mláďat, stane se ostravské hejno nejpočetnějším v rámci evropských chovů.

Střípky ze záchranných projektů

EX SITU: Nový záchranný program pro vodušky abok

Podobně jako jsou v Evropě sdruženy moderní zoologické zahrady v Evropské asociaci zoologických zahrad a akvárií (EZA), zoo v Jižní Americe jsou sdruženy v Latinskoamerické asociaci zoologických zahrad a akvárií (ALPZA). Na rozdíl od EZA však v jihoamerických zoo dosud neexistovaly efektivní zachovné programy *ex situ* pro vzácné druhy zvířat. V roce 2020 se proto vědecký pracovník Zoo Ostrava při své návštěvě Brazílie snažil přesvědčit tamní zoo o vytvoření takových záchranných programů, neboť jakýkoliv chov v jedné izolované zoo nemá dlouhodobou perspektivu. Nyní se zdá, že se tato myšlenka na jižní polokouli ujala, a takový program by měl být zřízen pro vodušku abok (*Kobus megaceros*), která je v Červeném seznamu (IUCN Red List of Threatened Species) vedena v kategorii ohrožený (Endangered). Vodušky abok, nejvzácnější z pěti druhů afrických antilop vodušek, se v přírodě vyskytují pouze na severu Jižního Súdánu a na západě Etiopie. Jsou známy pouze dvě větší populace v oblasti Machar-Gambela a v rezervaci Zeraf zahrnující bažiny na západním břehu Bílého Nilu. Jejich celkový počet nepřekračuje 5000 jedinců. V současné době chová tento druh pouhých 40 zoo na světě v celkovém počtu 447 zvířat, v jihoamerických chovech však dosud chyběl. V zoologických zahradách se při dobrém chovu množí velice rychle, a tak se v evropských chovech každoročně bojuje s umístěním nových přírůstků. Navýšením chovných skupin vodušek i v oblastech mimo Evropu se zvýší i šance na přežití celého druhu.

IN SITU: Jeřábí život

„Jeřábí život“ je projekt zaměřený na ochranu a výzkum jeřábů, zvláště jeřába popelavého (*Grus grus*), jediného druhu jeřába žijícího

ve střední a západní Evropě. Tento kriticky ohrožený druh byl v minulosti na území České republiky vyhuben a opětovně zde zahnízil díky důsledné ochraně až na konci 80. let minulého století. Zoo Ostrava podporuje tento projekt zakoupením GPS GSM vysílačů, které usnadňují sledování těchto majestátních ptáků na hnízdištích, zimovištích i během migračních cest. Ornitologové letos zaznamenali u Holanských rybníků na Českolipsku výskyt prvních letošních cca pětidenních mláďat jeřábů popelavých dříve než obvykle, již 10. dubna. Toto datum vědci označili jako nejranější termín dosavadních ornitologických pozorování v České republice. Obvykle se první mláďata líhnou až koncem dubna. V posledních letech ale jeřábí mění migrační chování a zkracují si cesty do zimovišť. Někteří ptáci už na zimu neodlétají a zimují u nás. Na jaře pak mohou obsadit vhodné teritorium a zahnízdit dřív než stále migrující jeřábí. Hlavním predátorem jeřábů je liška. Ohrožuje je však i plašení ze strany lidí, pobíhajících psů, sečení luk v nevhodném termínu a meliorační či jiné zásahy v místech výskytu, tedy na mokřadech a v blízkosti rybníků. Aktivitu projektu můžete sledovat na www.jerabizivot.cz nebo <https://www.facebook.com/JerabiZivot>.

REPATRIACE: Návrat orlosupa bradatého

Do projektu na obnovení evropské hnízdní populace orlosupů bradatých je Zoo Ostrava zapojena od roku 2009, kdy poprvé poskytla mladého orlosupa přirozeně odchovaného svými rodiči pro vypuštění do přírody. Od té doby to bylo již 15 orlosupů vylíhnutých v ostravské zoo. Letos k nim přibyl další dvě mláďata, která byla koordinátorem záchranného programu určena pro vysazení do evropské přírody. Jedno mláďe vylíhlo 1. února 2022 bylo začátkem května

převezeno na vypouštěcí lokalitu v Parc naturel régional des Grands Causses v jižní Francii. Druhé mláďe vylíhlo 25. února 2022 putovalo začátkem června do Španělska, kde bylo vypuštěno v Parque Natural de las Sierras de Cazorla v Andalusii. Původním plánem koordinátora bylo ponechat toto mláďe v chovatelské základně programu, ale nakonec muselo dojít ke změně doporučení. Mláďe z jiné evropské zoo, které

bylo původně zamýšleno pro vypuštění, mělo bohužel problém s okem, a tudíž nebylo možné jej vypustit. Oba mladí dravci dostali GPS-GSM vysílačku, aby bylo možné sledovat jejich pohyb ve volnosti.

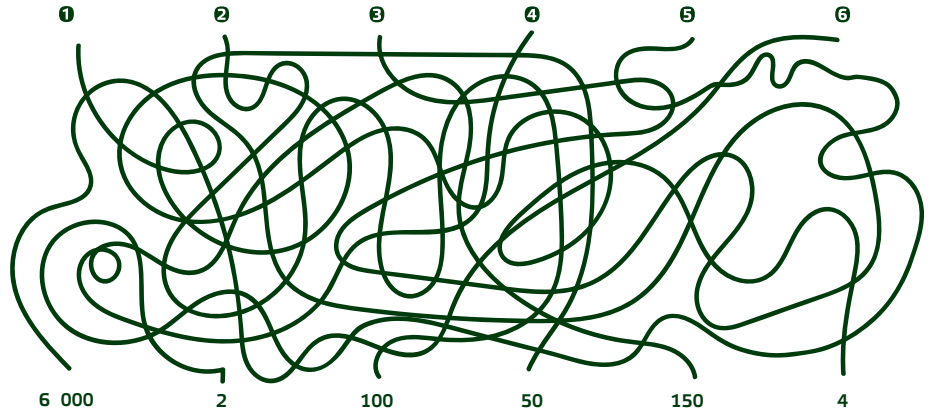
Tento mimořádně úspěšný projekt naplňuje jeden z hlavních cílů moderních zoologických zahrad, tj. přispět k zachování biologické rozmanitosti, a zároveň představuje konkrétní nápravu škod způsobených přírodě lidskou činností.

REKORDY ZVÍŘAT

Největší, nejvyšší, ale také nejmenší, nejhroženější... Všechna tato nej lze najít mezi zvířaty chovanými v Zoologické zahradě a botanickém parku Ostrava. Určitě víte, že je slon nejtěžší suchozemské zvíře, žirafa zase nejvyšší a možná i to, že nejmenším primátem, který v zoo chováme, je tamarin pinčí. Níže se můžete dozvědět i další zajímavosti o těchto NEJ zvířatech.

ODPOVĚDI NAJDETE POMOCÍ BLUDIŠTĚ. CESTA OD ČÍSLA OTÁZKY VÁS DOVEDE KE SPRÁVNÉ ODPOVĚDI.

1. Kolik zubů (stoliček) má slon k rozmělnění potravy?
2. Kolik kilogramů váží čerstvě narozené slůně?
3. Kolik centimetrů je dlouhý jazyk žirafy?
4. Kolik centimetrů měří mládě žirafy po narození?
5. Kolik mláďat většinou rodí samice tamarína pinčího?
6. Kolik tamarinů pinčích žije ve volné přírodě? (Pro zajímavost je to méně, než je chováno v zoologických zahradách.)

A ZDE SI MŮŽETE DOMALOVAT SLONA A VYBARVIT ŽIRAFU A TAMARÍNA. PŘEJEME VÁM HEZKOU ZÁBAVU!

